

Pediatric Kliniklerinde Eğitim Materyali Kullanan Öğrencilerin Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma

The Experience of Students using Educational Material in Pediatric Clinics: A Qualitative Study

Didem COŞKUN ŞİMŞEK¹, Ulviye GÜNAY²

ÖZ

Bu çalışma pediatri kliniklerinde eğitim materyali kullanan öğrencilerin deneyimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma fenomenolojik desende bir üniversitenin hemşirelik 3. sınıfında çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği uygulaması yapan 24 öğrenci ile Kasım-Aralık 2021 tarihleri arasında yapılmıştır. Veriler odak grup görüşme tekniği ile ses kaydı yapılarak toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler nitel içerik analizi yöntemi ile değerlendirilerek çalışmanın temaları oluşturulmuştur. Hemşirelik öğrencileri eğitim materyalleri hazırlamak için çok fazla araştırma yaptıklarını, eğitim materyalleri ile verdikleri eğitimin dikkat çektiğini ve etkili olduğunu, çocuk ve ailesi ile daha iyi iletişim kurarak karşılıklı güven duygusunun geliştiği ve özgüvenlerinin arttığını bildirmişlerdir. Araştırmanın temaları; iletişim, etkin eğitim ve mutlu olma/etme olarak belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencileri eğitim materyali kullanarak eğitim vermeleri hasta çocuk ve ailesi ile iletişim ve işbirliğini arttırmış, eğitimin etkin olmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim materyali, Hasta eğitimi, Hasta çocuk, Öğrenci hemşire

ABSTRACT

This study was conducted to determine the experiences of students using educational materials in pediatric clinics. This study was conducted between November and December 2021 with 24 students who were in their third year at a university and who were attending pediatric nursing practice by using phenomenological design. The data were collected with audio recording by using focus group interview technique. The data obtained from the study were evaluated by using qualitative content analysis method and the themes of the study were created. Nursing students reported that they made a lot of research to prepare educational materials, the education they gave with educational materials attracted students' attention and it was effective, the feeling of mutual trust developed through better communication with children and families and their self-confidence increased. Themes of the study were determined as communication, effective education and being/making happy. The education given by nursing students using educational materials increased communication and cooperation with the sick child and the family and ensured the effectiveness of the education.

Keywords: Educational materials, Patient education, Sick child, Nursing students

Araştırmanın yapılabilmesi için İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırma Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Tarih:26.01.2021, Karar No:2021/1503).

¹ Doç. Dr., Didem COŞKUN ŞİMŞEK, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Fırat Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, didem_csk_2323@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0364-5667

² Doç. Dr., Ulviye GÜNAY, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, ulviye.gunay@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6312-6853

İletişim / Corresponding Author:

Didem COŞKUN ŞİMŞEK

Geliş Tarihi / Received: 26.06.2022

e-posta/e-mail:

didem_csk_2323@hotmail.com

Kabul Tarihi/Accepted: 18.10.2023

GİRİŞ

Hasta eğitimi, hastalığın yönetilebilmesi için gerekli tüm bilgi, beceri ve tutumu hastaya kazandırmak amacıyla yürütülen dinamik bir süreçtir.¹⁻³ Profesyonel hemşireliğin önemli rollerinden biri olan hasta eğitimi sayesinde hemşireler hasta bakım kalitesini ve memnuniyetini arttırmakta, maliyeti düşürmekte, evde ve hastanede bakımın sürekliliğini ve gelişebilecek sağlık sorunlarına karşı korumaktadır. Bu sayede hastanın hastalık yönetimini en iyi şekilde yapabilmesi yardımcı olabilmektedir.⁴⁻⁶

Hasta eğitiminde eğitim materyali, hasta çocuk ve ailesinin gereksinimleri doğrultusunda iyi bir araştırma, planlama ve hazırlık aşamasından sonra ortaya çıkan yazılı (afiş, broşür, poster), sesli (video) veya görüntülü nesnelere dir.^{3, 7} Eğitim materyali kapsamlı ve iyi tasarlanmış, basit, okunması ve anlaşılması kolay, hasta çocuk ve ailesinin ihtiyacı olan bilgiyi içeren, renkli görseller, çizimler ve grafikleri içermelidir.^{1, 4, 7, 8} Eğitim materyallerinin dikkatli planlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi, çocuğun dikkatini çekmeye, çocukla iletişime geçmeye ve işbirliği yapmaya, çocuğun yanlış anlamalarını düzeltmesine ve öğrenmesine olanak sağlamaktadır.^{2, 3, 9} Ayrıca öğrenci hemşireler ebeveynlerle iletişime geçerek ailenin hastalığı yönetmesine, yanlış anlamalarını düzeltmelerine, bilgilerinin kalıcı olmasına, stres ve kaygı düzeylerini azaltmasına yardımcı olabilmektedir.¹⁻⁴ Eğitim materyali hazırlamak ve eğitim vermek öğrenci

hemşireye birçok alanda katkı sağlamaktadır.^{1, 4, 7} Hemşirelik 2. Sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrenci hemşireler ameliyat öncesi hastalara eğitim materyali ile hasta eğitimi vermiştir. Çalışma sonucunda öğrenci hemşirelerin araştırmacı ve işbirlikçi yönünün geliştiği, konuyu kalıcı olarak öğrendiği, motivasyonunun ve özgüvenin arttığı bulunmuştur.⁷

Öğrenci hemşireler pediatri kliniklerinde eğitim materyali hazırlarken çocuğun gelişim dönemine uygun materyaller seçmelidir.^{10, 11} Örneğin; oyun dönemindeki çocuk için oyuncak bebek, tıbbi oyuncaklar (stetoskop, enjektör, abeslang, maske) önerilmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuğun stetoskolla kalp atımını dinletilmesi korkusunu giderme ve eğitime katılımında etkili olabilmektedir. Okul döneminde, maketlerle organları tanıması, ergenlik döneminde ise video oyunları gibi etkinliklerin çocuklar için uygun olabileceği bildirilmektedir.^{9, 11, 12}

Öğrenci hemşirelerin klinik uygulamalarda eğitim materyali kullanması hasta çocuk ve ailesinin etkili ve kalıcı eğitim almasını sağlayabilmektedir. Ayrıca öğrenci hemşirelerin yaratıcılığı, özgüvenleri ve mesleki eğitici rolünün gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Literatür araştırıldığında pediatri kliniklerinde öğrenci hemşirelerin eğitim materyali ile deneyimlerini inceleyen çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışma pediatri kliniklerinde eğitim materyali kullanan öğrencilerin deneyimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, bireylerin ya da grupların belirli bir konu hakkındaki görüş, bilgi, deneyim, düşünce, duygu, tutum ve alışkanlıklarını öğrenmek için yapılandırılmış ya da yarı yapılandırılmış

soruların sorulduğu, gözlem, görüşme, konuşma ve dokümanların kullanıldığı araştırma yöntemidir.¹³

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Çalışma, Kasım-Aralık 2021 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusunda bulunan bir üniversitenin, hemşirelik 3. sınıf öğrencileriyle yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin 2021-2022 eğitim-öğretim yılına kayıtlı hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur (n=568). Çalışmada amaçlı örneklem yöntemi ile çocuk kliniklerinde uygulama yapan 3. Sınıf hemşirelik öğrencilerine çalışmanın amacı ve yapısı açıklanmıştır. Çalışmaya 24 öğrenci katılmayı kabul etmiştir. 24 öğrenci hemşire benzer/aynı ifadeleri kullanmaya başladığında veri doygunluğuna ulaşıldığı için örneklem büyüklüğünü arttırmaya gidilmemiştir. Çalışmada öğrenciler çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersi uygulamasın için süt çocuğu, büyük çocuk, çocuk acil ve çocuk cerrahisi kliniklerinde uygulama yapmışlardır. Veriler, odak grup görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Gruplarda 6 öğrenci yer almıştır. Toplam 4 odak grup görüşme yapılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce 2 öğrenci ile ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşme sonrası sorular yeniden düzenlenmiştir.

Araştırmaya Alınma Kriteri

Bakım verilen hasta çocuğun üç yaş ve üstünde olması (çocuğun bilişsel ve motor gelişimi için)

Eğitim Materyali Hazırlama Süreci

Çalışmada öğrenci hemşireler öncelikle bakım verdikleri çocuk ve ailenin eğitim gereksinimini belirlemişlerdir. Öğrenci hemşireler planlama yaptıktan sonra eğitim materyalinin içeriği ve şekli konusunda araştırmacılardan danışmanlık almışlardır. Öğrenci hemşire iki gün sonra çocuk ve ebeveyn eğitim vermiştir. Eğitim materyali olarak afiş, broşür, hikaye kitabı oluşturma, parmak kukla yapma gibi materyaller kullanmışlardır. Ayrıca renkli boyalar, abeslank, yapıştırıcı, karton, pamuk, steteskop, oyuncak bebek, el işi kağıdı gibi materyallerden faydalanmışlardır. Eğitimlerde çocuğun hastalığına (astım, diyabet...) ya da genel bakıma (el yıkama, diş fırçalama, sağlıklı beslenme...) yönelik konular ele alınmıştır. Toplam 24 çocuk ve ebeveynine eğitim materyali hazırlanmıştır.

Veri Toplama

Veri toplamak için araştırmacılar üç açık uçlu temel soru hazırlamıştır. Bunlar, eğitim materyali hasta çocuk ve ailesiyle olan iletişiminizi nasıl etkiledi? Eğitim materyali hazırlama süreci sizin öğrenmenizi nasıl etkiledi? Eğitim materyali ile eğitim vermek hasta çocuk, ailesi ve size katkılarına yönelik ne düşünüyorsunuz?

Görüşmeler, öğrenci hemşirelerin çocuk ve ebeveyn eğitim verdikten 1 hafta sonra gerçekleşmiştir. Görüşmeler hastanede öğrencilerin rahat edebileceği sessiz, sakin bir oda da yapılmıştır. Her bir görüşme 50-60 dakika kadar sürmüştür. Odak görüşmelerde öğrencilerin ses kaydı alınmıştır.

Veri Analizi

Veriler, nitel içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Nitel içerik analiz yöntemi, verilerin içeriğine ilişkin yeniden üretilebilir ve geçerli sonuçlar elde etmeye odaklanan bir araştırma yöntemidir.¹⁴ Nitel araştırmalar konusunda uzman birinden görüş alınmıştır. Araştırmacılar odak grup görüşmeleri tamamlandıktan sonra ses kayıtlarını dinleyip kelimesi kelimesine worde yazmıştır. Graneheim ve Lundman'a göre yapılan veri analizi 5 aşamada gerçekleşmiştir.¹⁴ Bunlar; (1) yazılı metinleri araştırmacılar titizlik göstererek tekrar tekrar okumuştur. (2) anlamlı ifadeleri tespit edilmiştir. (3) aynı/benzer ifadeleri bir arada toplanmıştır. (4) ifadeler çalışmanın amacına göre kontrol edilmiştir. (5) ana temalar; iletişim, etkin eğitim, mutlu olma/etme olarak belirlenmiş ve ifadeler her bir ana temanın altına yazılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırma Etik Kurulu'ndan (1503-2021) onay alınmıştır. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden kurum izni alınmıştır. Öğrencilere çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında ve ses kayıtlarının alınacağı bilgisi verilmiştir. Çalışmaya katılıp katılmamakta özgür oldukları, kişisel bilgilerinin gizli

kalacağı ve istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları belirtilmiştir. Çalışmada gizlilik ve gönüllük ilkesinin esas alındığı açıklanmıştır. Öğrenci hemşirelerden yazılı ve sözlü onam alınmıştır. Çalışma Helsinki Deklarasyonu ilkelerine göre yürütülmüştür.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırmanın kısıtlılığı, tek merkezde uygulanması ve eğitim materyali yapılan hasta çocukların üç yaş ve üstünde olmasıdır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmaya katılan hemşirelik 3. sınıf öğrencilerin yaş ortalamasının $22,4 \pm 2,80$ olduğu bulunmuştur.

Öğrenci hemşirelerin %60'ı kız idi.

Nitel araştırma sonuçları:

Öğrenci hemşirelerin çocuk ve ailesine eğitim materyali ile eğitim vermesi iletişimi kolaylaştırabilmektedir. Bu çalışmada öğrenci hemşirelere “Eğitim materyali hasta çocuk ve ailesiyle olan iletişiminizi nasıl etkiledi?” şeklinde soru yöneltilmiştir. Verilen cevaplardan elde tema, iletişim sağlama olarak belirlenmiştir.

Tema 1: İletişim sağlama

Adolesan dönemindeki çocuk için beden imajı çok önemlidir. Çevresi tarafından beğenilmek ilgi görmek istemektedir. Beden imajı bozulduğunda iletişime geçmek istememektedir. Öğrenci hemşirenin bunu biliyor olması ve ona uygun eğitim materyali yapması iletişime geçmede etkili olmuştur.¹⁵

“Çocuk hastam daha önce vücudundaki peteşilerden utanıp benimle görüşmeyi kabul etmemişti. Yaptığım eğitim materyali ile önce beni sonra bedenini tanıdı ve iletişimiz güçlenmişti” (hasta çocuk 16 yaşındaydı) (odak grup 1, öğrenci 3).

Her yaş grubundaki çocukla iletişime geçme yöntemi farklıdır.¹⁶ Öğrenciler bakım verecekleri çocukları belirledikten sonra çocuğun yaşı, cinsiyeti, hastalığı gibi bilgileri öğrenmişlerdi. Çocukla iletişime geçme yöntemlerini ve eğitim materyalini belirlemek için araştırma yapmışlardır. Böylece çocukla iletişim kurabilmişlerdi.

“Eğitim materyaline karar vermek benim için hiçte kolay olmadı. Hastam 4 yaşında onunla nasıl iletişim kuracağımı bilemiyordum. Hocamla görüştüğümde sonra

ne yapacağım konusunda kafamda bir şeyler canlandı. Kitaptan, makaleden araştırma yaptıktan sonra çok güzel bir eğitim materyali hazırladım. Artık bundan sonrası benim için kolay oldu. Çocukla iletişime geçebildim eğlenceli vakit geçirdik.” (odak grup 3, öğrenci 15).

Çocuklar kendileri ile ilgilenen, oyun oynayan ve sevgi gösteren kişilerle iletişime daha kolay geçmektedir. Eğitim materyalinin renkli ve sesli olması da çocukla iletişime geçmede etki bir yöntem olabilmektedir.¹⁷

“Çocuklarla olan iletişimimin geliştiğini gördüm. Çünkü ilk görüşmemizde bana kendisini pek açmamıştı ve daha çok annesiyle konuşmak zorunda kalmıştım. Ancak yapmış olduğum materyalin ona özel olduğunu görünce bana karşı olan duvarlarını kırdığını gördüm. Bu benim için güzel bir deneyim oldu. Bir dokunuşumun hasta için ne kadar önemli olduğunu fark ettim” (odak grup 3, öğrenci 13).

Hemşirelik eğitiminin uzmanlık alanlarından biri çocuk hemşireliğidir. Bu dersin klinik uygulamasının önemli çıktılarında biri öğrenci hemşirenin hasta çocuk ve ebeveyni ile iletişim kurma ve çocuğun yaşına uygun etkileşimde bulunabilmedir.¹⁸ Ancak öğrenci hemşireler yeni doğan bebeğe dokunma, çocuk ve ebeveyn ile iletişim kurma, ilaç uygulamalarını yapma, çocuğa ve aileye etkili bakım verme gibi konularda zorlanabilmektedir.¹⁹ Chen ve arkadaşları öğrenci hemşirelerin pediatri kliniklerindeki deneyimleri isimli çalışmasında öğrenci hemşirelerin çocuk hastalarla iletişime geçerken zorlandıkları belirtilmektedir.²⁰ Çunuş ve arkadaşları çalışmasında çocuklarla etkili iletişim kuramayan öğrenci hemşirelerin pediatri klinik uygulamalar

sırasında endişe yaşadıklarını belirlemiştir.¹⁹ Yapılan başka çalışmada da öğrenci hemşirelerin çocuk servislerinde stres ve çaresizlik yaşadıkları bulunmuştur.⁸ Eğitim materyali, çocuğun anlamasına, okumasına ve bilişsel gelişim dönemi dikkate alınarak hazırlanırsa çocukla iletişime geçmede etkili olabilmektedir.¹⁰ Çalışmaya katılan öğrenci hemşireler hasta çocuğun yaşına uygun eğitim materyali seçmeleri sayesinde iletişim kurabildiklerini ifade ettiler.

Öğrenci hemşirelerin eğitim materyali hazırlamak için birçok kaynaktan araştırma yapmaları ve etkin rol almaları konu daha iyi öğrenebilmelerine yardımcı olabilmektedir. Bu çalışmada öğrenci hemşirelere “Eğitim materyali hazırlama süreci sizin öğrenmenizi nasıl etkiledi?” şeklinde soru yöneltilmiştir. Verilen cevaplardan elde tema, etkin eğitim olarak saptanmıştır.

Tema 2: Etkin eğitim

Öğrencilerin bazıları eğitim materyalinde hastalıkları ele almışlardır. Etkili bir materyal hazırlamak için makale ve kitaplardan araştırma yapmaları eksikliklerini görmelerini ve konuyu daha iyi öğrenmelerini sağlamıştır.

“Hastam diyabet hastasıydı. İlk başta diyabet hastalığını çok iyi bildiğimi düşünüyordum. Hiç de düşündüğüm gibi olmadı, araştırma yapınca eksikliklerimi gördüm. Ayrıca zaman yönetimini ve planlı çalışmamı geliştirdi. Eğitimi verdiğim konuyu daha iyi anladım. Sınava hazırlanmamı kolaylaştırmıştı” (odak grup 2, öğrenci 8).

Eğitim materyali hem hasta hem de öğrenci hemşire için öğretici ve bilginin kalıcı olmasına yardımcı olabilmektedir.⁴

“Bana bireysel katkısı oldu. Çocuklara karşı nasıl yaklaşabileceğimi, var olan mevcut sorunu nasıl çözebileceğimi ve doğru davranış oluşturmanın yollarını nasıl oluşturacağımı biliyorum artık. Teorik bilgimin artması için araştırma yaptım. Makaleler okudum. Olaylara bakış açımı genişledi. Müdahale konusunda çocuk grubu çok zor olduğu için bu konuda kendimi geliştirdim. Bu alanın sadece bakım

planından ibaret olmadığını, çocukların oynayarak, tekrarlayarak öğrendiklerini ve bilginin kalıcı olduğunu gördüm” (odak grup 2, öğrenci 11).

Öğrenci hemşireler eğitim materyali hazırlayacaklarını duyduklarında heyecanlanmış ve panik olmuşlardı. Ne yapacakları tam olarak bilmiyorlardı. Araştırma yaptıktan sonra ne yapacaklarına karar vermeleri onları rahatlatmıştır. Eğitim materyali hazırlama sürecinde öğrenciler yeni bilgiler öğrenmişlerdir.

“Eğitim materyali hazırlamak yeni fikirler üretmemizi sağladı. Açıkçası fikri duyar duymaz on beş gün boyunca sürekli yeni fikirler üretmeye başladım. Bazı fikirler çok basit kaldı bazıları çok zordu. Ama yeni fikirler üretmek açısından faydalı olduğunu düşünüyorum. Aklıma gelen fikirlerden biri de masal kitabı hazırlamaktı mesela. Ama en son obez bebekte karar kıldım. Benim için güzel bir deneyim oldu. El becerimi de geliştirdi. Aile ve çocuğa verilen bilgiyi somut bir tabloya dönüştürme imkânı sunduğunu düşünüyorum. Eğitime bakış açımı da değiştirdi” (odak grup 1, öğrenci 3).

Öğrenci hemşireler eğitimleri boyunca ilk defa eğitim materyali hazırlamışlardır. Eğitim materyali öğrenci hemşirenin kendisini geliştirmesini ve farklı yönlerini keşfetmesini sağlamıştır.

“Başlangıçta çok şaşkındım neyi nasıl yapacağımı bilmiyordum. Daha sonra yapmam gerekeni düşündüm. Çocuk ve ailesi hakkında kişisel bilgileri öğrendim. Ne yapacağıma karar verirken birçok fikir-çözüm önerileri düşünüp bunlar arasında bir seçim yaptım. Karar verme ve problem çözme aşamalarını etkin şekilde kullandığımı düşünüyorum. Araştırmacı ve yaratıcı yönüm gelişti. Eğitim materyali tam istediğim gibi şekillendi. Çocukla güzel bir etkinlik yaptık. Bu benim daha etkin bir süreç geçirdiğime dair inancımı arttırdı. Fakat diğer derslerde hastalara eğitim materyali vermeden sözel olarak bilgi aktarmıştım. Kendimi suçlu hissettim. Çünkü eğitim materyali aileye ve hastaya verilen bilginin kalıcı olduğunu gördüm.” (odak grup 4, öğrenci 21).

Hasta eğitimi, veri toplama, planlama, uygulama ve değerlendirmeyi içeren bir süreçtir.¹⁸ Bu süreçte veri toplanırken öğrenme ihtiyacı, arzusu ve kaynak araştırma birey için öğretici olmakta, eleştirel düşünme, sorun çözme ve öğrendiği kuramsal bilgiyi uygulama alanında kullanma becerisi gelişebilmektedir.^{3, 5, 7} Çalışmaya katılan öğrenciler eğitim materyali hazırlarken makaleden ve kitaptan çok fazla araştırma yaptıklarını ifade ettiler. Böylece hazırladıkları konuyu çok iyi öğrendiklerini, eksik yönlerini gördüklerini ve etkin bir eğitim süreci geçirdiklerini belirttiler. Öğrenci hemşireler eğitim materyal hazırlarken öğrenme süreçlerinde aktif rol almışlardır. Bu sayede hazırladıkları konuyu daha iyi kavramışlardır. Yapılan çalışmalarda da eğitim materyali hazırlayan öğrencilerin, hazırladıkları konu hakkında bilgi düzeylerinin arttığı, araştırmacı yönlerinin geliştiği, bilgiyi nasıl kullanacaklarını öğrendikleri ve bilgisayar becerilerinin geliştiği bulunmuştur.^{4, 6, 7, 18, 20-23} Son yıllarda hemşirelik eğitiminde interaktif eğitim tekniklerinin daha fazla yer aldığı görülmektedir.²⁴ İnteraktif eğitim teknikleri öğrencilerin eğitimde aktif rol almalarını ve etkin öğrenmelerini sağlayan yöntemleri içermektedir.²⁵ Bu yöntemler rol play, drama, kavram haritası oluşturma, simulasyon ve eğitim materyali hazırlama vb şeklindedir.²⁶ Eğitimlerde materyal kullanmaları, öğrenenlerin ilgisini ve dikkatini çekmekte, öğrenme isteğini arttırmakta, eğitimi pekiştirmesini ve eğitilenin katılımı sağlamaktadır.^{4, 7} Yapılan bir çalışmada öğrenci hemşirelere eğitim materyali hazırlamasının doğru bilgiye ulaşma ve yaratıcılığı gelişmesinde katkı sağladığını bulmuştur.²⁷

Eğitim materyali kullanma öğrenci hemşire, hasta çocuk ve ailesine çeşitli alanlarda yarar sağlayabilmektedir. Bu çalışmada öğrenci hemşirelere “Eğitim materyali ile eğitim vermek hasta çocuk, ailesi ve size katkılarına yönelik ne düşünüyorsunuz?” şeklinde soru yöneltilmiştir. Bu soruya yönelik elde edilen tema mutlu olma/etme olarak bulunmuştur.

Tema 3: Mutlu olma/etme

Çocuk hastanede yatarken etrafında tanımadık insanların varlığı, ağırlı işlemler ve cihazlardan dolayı stres yaşayabilmektedir.²⁸ Öğrenci hemşirelerin hasta çocuk için eğitim materyali yapması çocuğu rahatlatmış ve eğlendirmiştir. Ebeveynler çocuklarının yüzünde gülüşleri gördükleri için öğrenci hemşireler ise bu mutluluğa sebep oldukları için mutlu olmuşlardır.

“Çocuk çok sessiz, içine kapanıktı. Eğlence vakitleri sanki elinden alınmış gibiydi. Onunla ilgilenince konuşmaya başladı. Eğitim materyalini çocukla birlikte yaptık. Çocuk eğitim materyali yaparken neşeliydi. Aile de çocuklarının yüzünde gülüşleri görünce mutlu oldu ve onlar için emek verdiğimi fark ettiklerinde beni daha istekle dinlediler. Çocuğun yüzünde gülüşleri görmekten çok mutlu olmuştum. Kendimi etkili ve verimli hissettim.” (odak grup 3, öğrenci 12).

Öğrenci hemşirelerin hazırladıkları eğitim materyali çocukların dikkatini çekmiş ve eğlenceli saatler geçirmişlerdir.

“Çocuk eğitim materyalini görünce çok mutlu oldu. Beraber oyun oynadık. Eğitim materyalini ona hediye etmem aileyi de mutlu etmişti.” (odak grup 1, öğrenci 5).

Öğrencilerin çocuğun gelişim dönemine uygun eğitim materyali seçmeleri çocuğu ve aileyi mutlu etmiştir.

“Çocuk hastam 5 yaşındaydı. Stetoskopu görünce huzursuzlanıyordu. Gün içerisinde birlikte bayağı vakit geçirdik bana alıştığını gördüm ve stetoskopla kendi kalp atımını dinlettim. Bu durum hoşuna gitti. Annesi de bende mutlu olmuştuk.” (odak grup 4, öğrenci 24).

Hastane ortamı çocuk için tanımadık insanlar, bağımlı olma, kontrol kaybı, acı ve ağrı veren müdahaleler, aile ve arkadaşlarından uzak kalma ve rutinlerin bozulması gibi anlamlar ifade etmektedir. Bu

durum çocukta davranışsal ve ruhsal sorunlara yol açabilmektedir.²⁹ Hemşirelerin en önemli rolleri arasında eğitici rolü yer almaktadır.⁹ Hemşire eğitici rolüyle hastalarına hasta eğitimi verebilmektedir. Hasta eğitimlerinde eğitim materyalleri kullanması hastalarda bilginin kalıcı olmasını ve doğru davranışların kazanmasına yardımcı olabilmektedir.¹⁻⁴ Eğitim materyali hazırlama, hasta çocuk ve ailesi ile işbirliği yapmada yaşanan olumsuz duyguları azaltmada etkili olabilmektedir.^{1, 4, 7, 8} Çalışmaya katılan öğrenci hemşireler eğitim materyalinin hasta çocuk ve ailesini mutlu ettiğini ve onların bu mutluluğunu gördükleri

için mutlu olduklarını belirttiler. Kaymakçı ve arkadaşları çalışmasında öğrenci hemşirelerin hastalarının bireysel gereksinimlerine göre hazırlandıkları eğitim materyalinden hastalarının memnun olduğunu ve öğrencilerin kendi yaratıcılıklarını kullanarak hazırladıkları materyalden de kendilerinin mutlu olduklarını, öz güvenlerinin ve iş motivasyonlarının arttığını bulmuştur.⁷ Ulupınar ve arkadaşları çalışmasında eğitim materyali hazırlayan öğrencilerin yaratıcılığının arttığı, gelişimlerine katkı sağladığı, memnun ve motive oldukları saptamıştır.³⁰

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrenci hemşireler eğitim materyalini çocuğun yaşını, ailenin ve çocuğun hastalık ve bakım konusundaki bilgi düzeyini dikkate alarak hazırlamışlardır. Böylece çocuk ve ebeveyn ile iletişime geçmeleri daha kolay olmuştur. Eğitim materyalinin etkili ve verimli olabilmesi için öğrenci hemşirelerin hazırladıkları konu hakkında çok fazla araştırma yapmışlardır. Makale ve kitap okuma ve araştırma yapmaları öğrenci hemşirelerin eksikliklerini görmelerini ve bilgi düzeylerini artmıştır. Hastaneye yatan

çocuklar hastalık, yabancı bir ortam ve kişiler nedeniyle stres, kaygı, yalnızlık gibi olumsuz duygular yaşarlar. Öğrenci hemşirenin eğitim materyalini çocukla birlikte hazırlaması ve işbirliği yapması çocuğu ve ebeveynini mutlu etmiştir.

Eğitim materyalinin tüm bu faydalarından dolayı öğrenci hemşireler 4 yıllık eğitim süreçleri boyunca uygulamaya çıktıklarında hastalar için hazırladıkları bakım planının bir parçasını eğitim materyali oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

1. Ghorbani, R., Soleimani, M., Zeinali, M.-R. and Davaji, M. (2014). "Iranian Nurses and Nursing Students' Attitudes on Barriers and Facilitators to Patient Education: A Survey Study". *Nurse Education in Practice*, 14 (5), 551-556. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2014.06.003>
2. Kang, S. J. and Lee, M. S. (2019). "Assessing of the Audiovisual Patient Educational Materials on Diabetes Care with PEMAT". *Public Health Nursing*, 36 (3), 379-387. <https://doi.org/10.1111/phn.12577>
3. Sand-Jecklin, K. (2007). "The Impact of Medical Terminology on Readability of Patient Education Materials". *Journal of Community Health Nursing*, 24 (2), 119-129. <https://doi.org/10.1080/07370010701316254>
4. Demir, S. G., Bulut, H. ve Dal, Ü. (2009). "Student's Experience with Developing Patient Education Materials". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1 (1), 2828-2831. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.503>
5. Griffin, J., McKenna, K. and Tooth, L. (2003). "Written Health Education Materials: Making Them More Effective". *Australian Occupational Therapy Journal*, 50 (3), 170-177. <https://doi.org/10.1046/j.1440-1630.2003.00381.x>
6. Hoffmann, T. and Worrall, L. (2004). "Designing Effective Written Health Education Materials: Considerations for Health Professionals". *Disability and Rehabilitation*, 26 (19), 1166-1173. <https://doi.org/10.1080/0963828041000172481>
7. Kaymakçı, S., Yavuz, M. ve Orgun, F. (2007). "Surgical Patient Education: Turkish Nursing Students Experiences". *Nurse Education Today*, 27 (1), 19-25. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2006.02.005>
8. Altay, N. ve Kılıçarslan Törüner, E. (2014). "Öğrenci Hemşirelerin Klinik Stres Yaşama ve Çocuk Sevme Durumlarının Belirlenmesi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7 (3), 166-170. <http://hdl.handle.net/20.500.12397/4661>
9. Çavuşoğlu, H. (2008). "Çocuk Sağlığı Hemşireliği". *Türkiye/Ankara: Sistem Ofset Basımevi*.
10. Kıran, B., Çalık, C. ve Esenay, F. I. (2013). "Terapotik Oyun: Hasta Çocuk ile İletişimin Anahtarı". *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 1-10. https://doi.org/10.1501/Asbd_0000000038
11. Bağlı, M. T. (2004). "Oyun, Bilişsel Gelişim ve Toplumsal Dünya: Piaget, Vygotsky ve Sonrası". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 137-169.

12. Haiat, H., Bar-Mor, G. and Shochat, M. (2003). "The World of the Child: A World of Play Even in the Hospital". *Journal of Pediatric Nursing*, 18 (3), 209-214. <https://doi.org/10.1053/jpdn.2003.28>
13. Baltacı, A. (2019). "Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?" *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
14. Graneheim, U. H. and Lundman, B. (2004). "Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, Procedures and Measures to Achieve Trustworthiness". *Nurse Education Today*, 24 (2), 105-112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>
15. Akbaş, E. ve Yiğitoğlu, G. (2021). "Adölesan Dönemde Psikososyal Sorunlar". *OPUS International Journal of Society Researches*, 18 (43), 7277-7299. <https://doi.org/10.26466/opus.906824>
16. Köseoğlu, S. A. (2023). "Bir İletişim Aracı Olarak Çocuk Resmi ve Özellikleri". *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (1), 137-145. <https://doi.org/10.30692/sisad.1248585>
17. Hughes, F. P. (2021). "Children, Play and Development". SAGE publications.
18. Kürtüncü, M., Çınar, N., Kahraman, İ. ve Demirbağ, B.C. (2017). "Hemşirelik Öğrencilerinin Çocuk Onkoloji Kliniğindeki Deneyimleri: Niteliksel Çalışma". *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4 (1), 8-15. <https://doi.org/10.17681/hsp.287510>
19. Çunkuş, N., Yiğitoğlu, G. T. and Solak, S. (2021). "The Relationship Between Worry and Comfort Levels and Communication Skills of Nursing Students During Pediatric Clinic Applications: A Descriptive Study". *Nurse Education Today*, 97, 104684. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104684>
20. Chen, C.-W., Su, T.-J., Yang, C.-Y., Liu, Y.-Y. and Feng, R.-F. (2009). "Subjective Experiences of Student Nurses in a Pediatric Practicum." *Fu-Jen Journal of Medicine*, 7 (4), 171-180.
21. Sheard, C. and Garrud, P. (2006). "Evaluation of Generic Patient Information: Effects on Health Outcomes, Knowledge and Satisfaction". *Patient Education and Counseling*, 61 (1), 43-47. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2005.02.004>
22. Leino-Kilpi, H., Johansson, K., Heikkinen, K., Kaljonen, A., Virtanen, H. and Salanterä, S. (2005). "Patient Education and Health-Related Quality of Life: Surgical Hospital Patients as a Case in Point". *Journal of Nursing Care Quality*, 20 (4), 307-316. <https://doi.org/10.25295/fsecon.2020.02.013>
23. Ream, E., Browne, N., Glaus, A., Knipping, C. and Frei, I. A. (2003). "Quality and Efficacy of Educational Materials on Cancer-Related Fatigue: Views of Patients from Two European Countries". *European Journal of Oncology Nursing*, 7 (2), 99-109. [https://doi.org/10.1016/S14623889\(03\)00003-6](https://doi.org/10.1016/S14623889(03)00003-6)
24. Ulupınar, F. ve Toygar, Ş. A. (2020). "Hemşirelik Eğitiminde Teknoloji Kullanımı ve Örnek Uygulamalar". *Fiscaoeconomia*, 4 (2), 524-537. <https://doi.org/10.25295/fsecon.2020.02.013>
25. Bulut, H., Güler, S., Kalkan, N., Yücel, B. O., İrmak, B. ve Emre, N. Y. (2021). "Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulama Öncesi Yapılan İnteraktif Vaka Tartışmalarına İlişkin Görüşleri". *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 4 (3), 382-392. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.930878>
26. Deveci, İ., ve Aydın, M. (2021). "Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Öğretim Programında Yer Alan Yaşam Becerilerinin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri". *Trakya Eğitim Dergisi*, 11 (1), 164-186. <https://doi.org/10.24315/tred.693345>
27. Çatker, A., Büyüksoy, G. D. B. ve Özdil, K. (2020). "COVID-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Öğrencileri Tarafından Geliştirilen Sağlık Eğitimi Materyallerinin İncelenmesi". *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3 (3), 289-296. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.822222>
28. Uğur, T. B., Güleç, A. S. and Elli, M. (2022). "Importance of the Game in Pediatric Inpatients". *Pediatric Hematology and Oncology*, 2 (2), 40-44. <https://doi.org/10.14744/upd.2022.69885>
29. Başbakkal, Z., Sönmez, S., Celasin, N. Ş. ve Esenay, F. (2010). "3-6 Yaş Grubu Çocuğun Akut Bir Hastalık Nedeniyle Hastaneye Yatışa Karşı Davranışsal Tepkilerinin Belirlenmesi". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 456-468.
30. Ulupınar, S., Korkmaz, N.B. ve Yurt, S.A.(2001). "Öğrenciler Sağlık Eğitim Aracı Hazırladılar ve Değerlendirdiler". I. Uluslar Arası & VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi (502-506), Türkiye/Antalya